

Θεσσαλίας κείνται εἰς τὴν θέσιν, ἣν κατέλαβε τῷ 1908 ἡ Νέα Ἀγχιάλος, ἥτοι ὁ προσφυγικὸς συνοικισμὸς τῶν ἐξ Ἀγχιάλου τῆς Βουλγαρίας ἐκδιωχθέντων ὁμογενῶν.

Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ἀνακύπτει μία ἄγνωστος μέχρι τοῦδε λαμπροτάτη ἑλληνικὴ πόλις (διαδεχθεῖσα τὰς ἀρχαίας καὶ ἑλληνιστικὰς Φθιώτιδας Θήβας, τὰ ἔρειπια τῶν ὁποίων σώζονται παρὰ τὸ χωρίον Ἐκιτσι, πλησίον τοῦ Ἀλμυροῦ) ἡ ἀκμὴ τῆς ἀνασκαπτομένης πόλεως συμπίπτει κυρίως εἰς τοὺς παλαιούς χριστιανικούς χρόνους (ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μέχρι τῶν μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀνασκαφῶν μου τούτων συνέταξα καὶ ἐτέραν μελέτην, τὴν ὁποίαν συνάπτω πρὸς τὴν πρώτην, περὶ ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν διὰ τῆς ἐξετάσεως τούτων διαφωτίζεται ἡ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μέχρις Ἰουστινιανοῦ ἀκμὴ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔχομεν ἄλλοθεν πληροφορίας».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ. — Περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος τοῦ οἰκονόμου*, ὑπὸ **Κ. Πάλλη**.

Οἰκονόμος εἶνε ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα (ὀφφίσιον). Ὁ κανὼν κς' τῆς ἐν Χαλκηδόνι δ' οἰκουμενικῆς συνόδου ὥρισεν ὅτι πᾶσα ἐπισκοπικὴ ἐκκλησία ἀνάγκη νὰ ἔχη ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου οἰκονόμον διοικοῦντα τὴν οὐσίαν ταύτης κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα μὴ ἀμαρτύρου οὐσης τῆς οἰκονομίας τῆς ἐκκλησίας σκορπίζῃται ἡ οὐσία αὐτῆς καὶ προστρίβηται λειδορία τῇ ἱερωσύνῃ. Τὸν κανόνα τοῦτον ἐπανάλαβε καὶ συνεπλήρωσεν ὁ κανὼν ια' τῆς ἐν Νικαίᾳ ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς δ' οἰκουμενικῆς συνόδου καθίσταντο οἰκονόμοι πρὸς διοίκησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας. Οὕτω λ. χ. ἡ ἐν Ἐφέσῳ γ' οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡ καθαιρέσασα τὸν Νεστόριον ἐνετείλατο τοῖς οἰκονόμοις τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς διοικήσεως τῆς οὐσίας αὐτῆς¹. Οὐχὶ ὅλως ἀπίθανον ὅτι τὸν οἰκονόμον ἐννοοῦσι τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου (δ' αἰῶνος) οἱ κανόνες ζ' καὶ η', ἐκείνος μὲν διὰ τῶν λέξεων «τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα», οὗτος δὲ διὰ τῶν λέξεων «τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποίας».

Οἰκονόμοι ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος οὐ μόνον πανταχοῦ τοῦ κλίματος τοῦ

* Ἐξήγησις συντεταγμένων λέξεων: Συντ.—Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων, ἐκδ. Γ. Α. Πάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ.

¹ Ὁρα Κ. Μ. ΠΑΛΛΗ Ποινικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, σ. 11.

πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ μαρτυρεῖται ἂν μὴ καὶ πρότερον, πάντως κατὰ τὸν 5' αἰῶνα ἡ ὑπαρξίς οἰκονόμου. Εἶναι γνωστὸν ὅτι καθηρέθη ὑπὸ τῆς ἐν Γάζη τῆς Παλαιστίνης συνόδου ἔτ. 541 ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Παῦλος ὡς ἠθικὸς αὐτουργὸς τοῦ φόνου τοῦ οἰκονόμου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας¹. Ἐν τῇ ἐν Κύπρῳ ἐπισκοπῇ Χύτρων κατὰ τὸν 9' αἰῶνα ὁ ἐπίσκοπος Εὐστάθιος κατέστησεν οἰκονόμον αὐτῆς τὸν Δημητριανόν². Βεβαία ὅμως δύναται νὰ λογισθῇ ἡ ὑπαρξίς οἰκονόμων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Κύπρου καὶ πρὸ τοῦ 9' αἰῶνος. Τὸ ἀξίωμα τοῦ οἰκονόμου παρέλαβε καὶ ἐν τῇ Δύσει ἡ ἐκκλησία. Οὕτω κατὰ τὸν 7' αἰῶνα ποιοῦνται μνεῖαν τοῦ ἀξιωματος τοῦ οἰκονόμου ὁ κανὼν 9' τῆς ἐν Ἰσπάλει (Sevilla) συνόδου ἔτ. 619, ὁ κανὼν μὴ' τῆς δ' ἐν Τολήτῳ συνόδου ἔτ. 633 καὶ ὁ κανὼν γ' τῆς ἐν Τολήτῳ 9' συνόδου ἔτ. 655. Τὸ ἀξίωμα τοῦ οἰκονόμου

I. καταλέγεται ἐν τῇ α' πεντάδι τοῦ δεξιοῦ χοροῦ, τῇ τάξει πρῶτον.

II. Δίδεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὀφείλοντος καταστήσαι οἰκονόμον κατὰ τοὺς κανόνας κς' τῆς δ' οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ια' τῆς ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου. Τὴν κατάστασιν οἰκονόμου, ἀμελοῦντος τοῦ ἐπισκόπου, ποιεῖται ἡ προΐσταμένη αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή. Οὕτω τὴν κατάστασιν οἰκονόμου ποιεῖται ἀμελοῦντος μὲν τοῦ μητροπολίτου ὁ πατριάρχης ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, ἐπισκόπου δ' ὄντος τοῦ ἀμελοῦντος, τὴν κατάστασιν ποιεῖται ὁ μητροπολίτης. Κατὰ τὸν κανόνα ια' τῆς ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐπισκόπου πρὸς κατάστασιν οἰκονόμου ἐπανάλαβον καὶ τινες τῶν ἀρχαιοτέρων ἐν τῇ Δύσει συνόδων ὡς ὁ κανὼν μὴ' τῆς δ' ἐν Τολήτῳ συνόδου. Τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐπισκόπου πρὸς κατάστασιν οἰκονόμου ἔστιν ὅτε ρητῶς ἀναγράφεται ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν ἐπὶ τῇ ἐνθρονίσει μητροπολιτῶν³. Κατὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Βυζαντίῳ ἀξιουμένου δικαίωματος τοῦ νὰ καθιστᾷ αὐτὸς τὸν οἰκονόμον — ὡς καὶ τὸν σκευοφύλακα — τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀντετάχθη μεσοῦντος τοῦ ια' αἰῶνος ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλλάριος κατορθώσας τὴν ἐν τούτῳ ὑποχώρησιν τοῦ αὐτοκράτορος⁴.

III. Δίδεται πρεσβυτέρους. Ἄλλ' ἔστιν ὅτε ἐδίδοτο καὶ διακόνους ἐν τε

¹ Ὅρα Κ. Μ. ΡΑΛΛΗ Ποινικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, σ. 30.

² Ὅρα βίον καὶ πολιτείαν τοῦ ἐν ἁγίοις καὶ θαυματουργοῦ πατρὸς ἡμῶν Δημητρίου ἐπισκόπου Χυτρίδων, μιᾶς τῶν ὑπὸ τὴν Κυπρίων νήσων (πόλεων) ἐν *Byzantinische Zeitschrift XVI* (1907) σ. 227. Ὅρα καὶ Η. GRÉGOIRE, Saint Démétrianos, évêque de Chytri (île de Chypre) αὐτ. σ. 205.

³ Ὅρα λ. χ. τὸ ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου 1916 γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου ἐπὶ τῇ ἐνθρονίσει τοῦ μητροπολίτου Μέλφιδος Νεκταρίου ἐν Πανταίνῳ τόμ. Η' (1916), σ. 677.

⁴ ΓΕΔΕΩΝ, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σ. 323 καὶ 325.

τῆ Ἀνατολῆ¹ καὶ τῆ Δύσει. Οὕτως ὁ κανὼν γ' τῆς θ' ἐν Τολήτῳ συνόδου ἔτ. 655 ποιούμενος λόγον περὶ διακόνου ἐννοεῖ τὸν οἰκονόμον. Λαϊκοῖς ὅμως δὲν δίδονται τὸ ἀξίωμα τοῦ οἰκονόμου. Καὶ καθίσταν μὲν ἀρχαιότερον, ὡς δοκεῖ, πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων λαϊκοὺς οἰκονόμους². Τοῦτο ὅμως διορθούμενοι οἱ πατέρες τῆς δ' οἰκουμενικῆς συνόδου ὥρισαν τὴν ὑπὸ μόνων τῶν ἐπισκόπων κατάστασιν οἰκονόμου ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου. Καὶ ἐν τῆ Δύσει καθίσταντο ἀρχαιότερον καὶ λαϊκοὶ ἐκκλησιαστικοὶ οἰκονόμοι, ἀλλὰ τοῦτο ρητῶς ἀπηγόρευσε ὁ κανὼν θ' τῆς ἐν Ἰσπάλει (Sevilla) συνόδου ἔτ. 619 ὀρίσας ὅτι οἰκονόμοι κατὰ τὸν κς' κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι δ' οἰκουμενικῆς συνόδου μόνον κληρικοὶ ἐπετρέπετο νὰ κατασταθῶσιν.

IV. Ἐπιβάλλει καθήκοντα 1) περιουσιακά. Οὕτω τῷ οἰκονόμῳ προσήκει Α' τὸ μεριμνᾶν περὶ τῆς συντηρήσεως καὶ ἀυξήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας³, Β' τὸ ἐξετάζειν τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἐπισκοπῆς⁴, Γ' τὸ πράττεσθαι τὴν πρόσδοδον (εἰσόδους, εἰσοδήματα) τῆς ἐκκλησίας καὶ καταβάλλειν τὰ διὰ τὰς χρεῖας αὐτῆς δαπανήματα (ἐξόδους)⁵. Οὕτω α' τὸ παρέχειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ κλήρῳ καθόλου τῆς ἐπισκοπῆς τὰ τούτου δικαιώματα (ρόγας, τυπώματα)⁶. Ἀλλὰ τῷ ἐπὶ χρόνον μείζονα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀποδημοῦντι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ οὐδεμίαν ὄφειλε νὰ πέμπῃ πρόσδοδον, δαπανῶν ταύτην ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἢ ἄλλων εὐαγῶν σκοπῶν⁷. β' Τὸ παρέχειν τὰ πρὸς τὰς ἀναγκαῖας ἐκκλησιαστικὰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας δαπανήματα⁸, ἀναγκά-

¹ Οὕτω ἐκ τῶν οἰκονόμων διάκονοι λ. χ. ἦσαν ἐν τῇ μητροπόλει Σερραῶν Μανουὴλ ὁ Κουβαρᾶς ("Ὁρα Βυζαντινῶν Χρονικῶν Πετροπόλεως Παράρτημα τόμ. ΙΖ' (1911), σ. 200, 207, 208, 217, 221, 223, 227, 297, 309), ἐν τῇ μητροπόλει Θεσσαλονίκης Γεώργιος ὁ Ρωμαίων (αὐτ. σ. 235), Θεόδωρος ὁ Τριτρέας (αὐτ. 246), Δημήτριος ὁ Βεάσκος ὅρα ἐν Γρηγορίῳ Παλαμᾷ τόμ. Β', σ. 257.

² "Ὁρα Βαλαμαῦνος ὑπόμνημα εἰς τὸν κς' κανόνα τῆς δ' οἰκουμενικῆς συνόδου ἐν Συντ. Β', σ. 278.

³ Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 56 τοῦ σχεδίου κανονισμοῦ ἢ συντάγματος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος τοῦ συνταχθέντος κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς πρὸς τοῦτο κατασταθείσης τῇ 15/27 Μαρτίου 1833 ἐπταμελοῦς ἐπιτροπείας: «ὁ οἰκονόμος ἐπιστατεῖ εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ οἰκονομίαν τῶν ἀποτιθεμένων εἰς τὰ ἰδιαιτέρα τῶν κοινοτήτων τῆς ἐπισκοπῆς ἐκκλησιαστικὰ ταμεῖα καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς καλλιεργείας, βελτιώσεως καὶ ἀυξήσεως τῶν τῆς ἐπισκοπῆς ναῶν κτημάτων».

⁴ "Ὁρα Συντ. τόμ. Ε', σ. 535 σημ. καὶ Μ. Εὐχολόγιον.

⁵ "Ὁρα Συντ. τόμ. Ε' σ. 535 σημ., Κωδίνου Κουροπαλάτου, αὐτ. σ. 531 καὶ Μ. Εὐχολόγιον.

⁶ "Ὁρα τάξιν ὀφφικίων κλπ., ἐν Συντ. τόμ. Ε' σ. 534, 535 σημ., καὶ Μ. Εὐχολόγιον. Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 56 τοῦ σχεδίου κανονισμοῦ ἢ συντάγματος ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς πρὸς τοῦτο κατασταθείσης τῇ 15/27 Μαρτίου 1833 ἐπταμελοῦς ἐπιτροπείας ὁ οἰκονόμος θὰ ἐμερίμνα περὶ τῆς τακτικῆς τοῦ κλήρου μισθοδοσίας, ἂν μὴ διὰ παράπτωμα ἐπεσεῖτο ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ στέρησις τῶν προσόδων.

⁷ Νεαρά ξζ' κεφ. γ' καὶ νεαρά ργ' κεφ. θ'. "Ὁρα καὶ Κ. Μ. ΠΑΛΛΗ Ποινικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, σ. 72.

⁸ "Ὁρα τάξιν τῶν ὀφφικίων τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐν Συντ. τόμ. Ε', σ. 534.

ζειν δὲ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος τὸν τῆς οἰκοδομήσεως νέου εὐκτηρίου ἢ τῆς ἀνανεώσεως παλαιοῦ ἀρξάμενον, τούτου δὲ τελευτήσαντος, τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ εἰς ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ¹. γ' Τὸ καταβάλλειν τὰ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρὸν χρέα τοῦ τελευτήσαντος ἐπισκόπου ἐκ τῆς τῆ ἐκκλησίας περιερχομένης οὐσίας αὐτοῦ, περὶ ἧς ποιεῖται τὴν προσήκουσαν δήλωσιν. Κατὰ τὸ ἀπὸ Δεκεμβρίου 1228 χρυσόβουλλον τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη, πατριάρχου ὄντος Γερμανοῦ τοῦ Β'², ὁ τῆς ἐκκλησίας οἰκονόμος παραλαμβάνει τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιερέως εὐρισκόμενα ἐν τοῖς κελλίοις αὐτοῦ «*ἄν τε βιβλία ὄσων, ἄν τε ζωαρκῆ εἶδη, ἄν τε ζῶα καὶ ἕτερα ἄλλα χρειώδη*» πρὸ παντὸς τοῦ κλήρου καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς διαφυλάξεως αὐτῶν, μέχρι τῆς τοῦ νέου ἀρχιερέως καταστάσεως³. Καὶ ἐν τῇ Δύσει ὠρισέν ὁ κανὼν ζ' τῆς συνόδου Ρήμων (Rheims) ἔτ. 1131 ὅτι τελευτήσαντος τοῦ ἐπισκόπου ὁ τῆς ἐκκλησίας οἰκονόμος διοικεῖ τὴν καταληφθεῖσαν οὐσίαν μέχρι τῆς τοῦ νέου ἐπισκόπου καταστάσεως. δ' Τὸ ἐπικουρεῖν τοῖς πένησι, τοῖς ὀρφανοῖς, ταῖς χήραις, ὡς καὶ τοῖς εὐαγέσιν ἰδρύμασιν⁴. ε' Τὸ διδόναι εὐθύναις (λογοποιεῖ, λόγον παρατίθεται) διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας — δι' ἣν ἐνέχεται οὐ μόνον διὰ δόλον, ἀλλὰ καὶ διὰ ραθυμίαν⁵ α' τῷ ἐπισκόπῳ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ⁶ ἢ κατ' ἄλλας μαρτυρίας⁷ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατ' ἄλλας δὲ⁸ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τελευτήσαντος

¹ Νεαρὰ ρλα' κεφ. ι', Βασιλικῶν βιβλ. Ε' τίτλ. Γ' θέμα η'. "Ὁρα καὶ Κ. Μ. ΡΑΛΛΗ Περὶ ἰδρύσεως ναῶν κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, σ. 23.

² Σύντ. τόμ. Ε', σ. 324-325.

³ Σύντ. τόμ. Ε' σ. 535 σημ., καὶ Μ. Εὐχολόγιον.

⁴ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ α' ἐπιστ 269. «*Οἰκονόμος γὰρ εἶρηται παρὰ τὸ οἰκεῖα αὐτῶν νέμειν τοῖς πένησιν οἰκεῖα δὲ αὐτῶν εἰκότως τὰ ἐκκλησιαστικά*», «*περισκοπεῖν τὸ καὶ τὰς ἄλλας δαπάναις τὰς γινόμενάς ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων περὶ εὐσεβεῖς δαπανᾶσθαι πράξεις καὶ θεῶ ἀρεσκοῦσας, καὶ εἰς ἐκεῖνους ταύτας χορηγεῖν, τοὺς ταῖς ἀληθείαις δεομένους, καὶ οὐκ ἔχοντας ἐτέρωθι τροφῆς ἀφορμῆν*». "Ὁρα ἔτι νεαρὰν γ' κεφ. γ', Βασιλικῶν βιβλ. Γ' τίτλ. Β' θέμα γ', εἰς Φωτίου νομοκάνονα τίτλ. Γ' κεφ. Α' σχόλιον Βαλσαμῶνος ἐν Συντ. τόμ. Α' σ. 237, τοῦ αὐτοῦ ὑπόμνημα εἰς κανόνα ι' τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, αὐτ. τόμ. Δ' σ. 350. «*Τὴν δὲ εἰς δέον δαπάνην, τὸ ἐξῆς δηλοῖ κεφάλαιον, ἣτις ἐστὶ, τὰ εἰς χήρας καὶ ξένους καὶ πένητας ἀγαλώματα*» καὶ Ματθαίου Βλαστάρως, αὐτ. τόμ. ΣΤ', σ. 279. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 78 τοῦ ἀπὸ 1904 κανονισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Θεσσαλονίκης ὁ Μ. οἰκονόμος τῆς μητροπόλεως ταύτης θά ἦτο μέλος τῆς ἐπὶ τῶν προικοδοτήσεων ἐπιτροπείας.

⁵ "Ὁρα Φωτίου νομοκάνονα τίτλ. Ι, κεφ. Α, ἐν Συντ. τόμ. Α', σ. 236.

⁶ Νόμ. 42 § 5 Κώδ. 1. 3, Φωτίου νομοκάνονα ἐν Συντ. τόμ. Α', σ. 175 καὶ 236, τὸ ἀπὸ Ἰανουαρίου 1028 ὑπόμνημα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξίου, αὐτ. τόμ. Ε', σ. 26 καὶ τὸ περὶ τὸ ἔτ. 1371 συνοδικὸν σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου ἐν Acta Patriarchatus Constantinopolitani, τόμ. Α', σ. 514.

⁷ Πηδάλιον εἰς κανόνα κς' συν. Χαλκηδόνος.

⁸ Μ. Εὐχολόγιον καὶ ἐρμηνεῖα ὀφφικίων τῆς Μ. ἐκκλησίας ἐν Συντ. τόμ. Ε', σ. 535 σημ.

δὲ τοῦ ἐπισκόπου ἢ καθαιρεθέντος ἢ παραιτηθέντος ὁ οἰκονόμος ὀφείλει νὰ δίδωσιν εὐθύνας τῷ διαδόχῳ ἐπισκόπῳ. Ἦδη ἢ ἐν Ἐφέσῳ γ' οἰκουμενικῆ συνόδου ἢ καθαιρέσασα τὸν Νεστορίου ἐντετραμένη δὲ τοῖς οἰκονόμοις τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς διοικήσεως τῆς οὐσίας αὐτῆς, ὥρισεν ἵνα οὗτοι δώσωσιν εὐθύνας τῷ διαδόχῳ τοῦ Νεστορίου¹, β' τοῖς δὲ κοσμικοῖς ἄρχουσιν (ἀρχαρίοις) τοῦλάχιστον ἀνὰ πάντα δεύτερον μῆνα². Τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, καθ' ἣν οἱ οἰκονόμοι τῆς Μ. ἐκκλησίας ὀφείλον νὰ δίδωσιν εὐθύνας διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας πρὸ τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων, ἀπεδοκίμασεν ὁ Ρώμης ἐπίσκοπος Λέων ὁ Α' διὰ τῆς ἀπὸ 29 Μαΐου 454 ἐπιστολῆς, προσπαθήσας νὰ πείσῃ τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανόν, ἵνα ἀνακαλέσῃ τὴν ὑβρίν κατὰ τοῦ κληροῦ ἀποτελοῦσαν διάταξιν ταύτην. Οἱ κληρονόμοι τοῦ οἰκονόμου, τελευτήσαντος πρὸ τῆς λογοδοσίας (πρὸ τῶν λογισμῶν) αὐτοῦ, ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν τοῦ τυχόν ἐλλείποντος³. Ε' Τὸ μὴ παραβιάζειν τὰς ὡς πρὸς τὴν ἐκποίησιν ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας διατάξεις. Οὕτω κωλύεται ἢ πρὸς αὐτὸν (τὸν οἰκονόμον), ὡς καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀγγιστεῖς αὐτοῦ ἐκποιήσις ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ διὰ παρενθέτου ἔτι προσώπου⁴. Ἦδη οἱ κανόνες ζ' καὶ κ' τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου ἠπειλήσαν ἀνάθεμα ἐκείνῳ, ὅστις τὰς τῆ ἐκκλησίᾳ προσαγομένους καρποφορίας θὰ ἐλάμβανεν ἢ θὰ ἔδιδεν ἐτέρῳ ἄνευ ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ «ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα» ἢ «τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποιίας». Ἐν τῇ Δύσει ἐκ τῶν συνόδων τοῦ ζ' αἰῶνος ἢ θ' ἐν Τολήτῳ ἔτ. 655 ὥρισεν διὰ τοῦ κανόνος αὐτῆς γ' ὅτι ὁ διάκονος ὡς οἰκονόμος—ὡς καὶ ὁ ἐπίσκοπος—ὁ δωρούμενός τι ἐκκλησιαστικὸν κτῆμα ὀφείλει ἐν τῷ παραχωρητηρίῳ ἐγγράφῳ νὰ ἀναγράψῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐποίησατο τὴν δωρεάν, εἰ δὲ μὴ, αὕτη θὰ ἦτο ἄκυρος. Δύναται ὅμως νὰ ἐπιτρέπη μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τοῖς κληρικοῖς τὴν μίσθωσιν κτημάτων τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν⁵. Νὰ συμπράττῃ μετὰ τοῦ σκευοφύλακος ἐν τῇ ἐπὶ διεκδικήσει τῶν παρανόμως ἐκποιηθέντων ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀσκουμένη ἀγωγῇ⁶. Ζ' | Νὰ ἐκπροσωπῇ πρὸ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἐναγομένην ἐκκλησίαν⁷. Η' | Νὰ παρίσταται ἐγγυητῆς τῶν πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἐναγομένων κληρικῶν καὶ μοναχῶν⁸. Θ' | Τὸ πρὸς τὸ γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ ἢ τοῖς ἄρχουσι τὰς τῆς ἐκκλησίας χρείας ἀπέρχεσθαι εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἢ αὐτὸν

¹ Κ. Μ. ΡΑΛΛΗ Ποινικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας σ. 11.

² Ὅρα Φωτίου νομοκάνονα ἐν Συντ. τόμ. Α', σ. 175 καὶ 236.

³ Νόμ. 42 § 5 Κώδ. 1. 3, Φωτίου νομοκάνονα τίτλ. Γ', κεφ. Α' ἐν Συντ. τόμ. Α', σ. 236.

⁴ Νεαρά ρκ' κεφ. ζ' § 1 i. f., καὶ Βασιλικῶν βιβλ. Ε' τίτλ. Β' θέμα θ'.

⁵ Νεαρά ρκγ' κεφ. στ', Βασιλικῶν βιβλ. Γ', τίτλ. Α', θέμα ιγ'.

⁶ Νόμ. 21, Κώδ. 1. 2, Φωτίου νομοκάν. τίτλ. Β', κεφ. β' ἐν Συντ. τόμ. Α', σ. 108.

⁷ Νόμ. 32. (33) § 4 Κώδ. 1. 3, νεαρά ρκγ' κεφ. κη' καὶ Βασιλικῶν βιβλ. Γ' τίτλ. Α', θέμα μδ'.

⁸ Νόμ. 32 (33) § 2 Κώδ. 1. 3.

ἢ ἀποκρισιαρίους ἢ ἐτέρους κληρικούς, οὐχὶ δὲ τὸν ἐπίσκοπον. ἵνα μὴ διὰ τὴν τοῦτου ἀπουσίαν προσγίγνηται τῇ ἐκκλησίᾳ βλάβη¹. Γ' | Νὰ μὴ ἀναλαμβάνη ὠρισμένα ἔργα καὶ δὴ, νὰ μὴ γίγνηται ἐκλήπτωρ ἢ ἀπαιτητὴς δημοσίων συντελειῶν ἢ μισθοτῆς τελῶν ἢ ἀλλοτριῶν κτήσεων ἢ κουράτωρ οἴκου ἢ ἐντολεὺς δίκης ἢ ἐγγυητὴς ὑπὲρ τῶν τοιούτων αἰτιῶν². 2) Δικαστικά· «ἔστιν οὖν καὶ εἰς κρίσεις»³. Ἐν Ἑπτανήσῳ κατὰ τοὺς ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου 1803 κανονισμοὺς ἐν αἷς νήσοις δὲν ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος καθίστατο Μ. οἰκονόμος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐπισκόπου, ἐποπτεύων τοῦ τῆς νήσου κλήρου, ἐφ' οὗ προσῆκεν αὐτῷ ποινικὴ καὶ πειθαρχικὴ ἐξουσία, καθ' ἧς τὴν ἄσκησιν ἐπετρέπετο ἢ ἐπιβολὴ ἀργίας μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, ἣν ὥφειλε νὰ γνωρίζῃ τῷ ἐπισκόπῳ, πρὸ οὗ καὶ ἐξεκαλοῦντο αἱ τῶν οἰκονόμων ἀποφάσεις⁴. Παρ' ἡμῖν ἀρχαιότερον τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ ἐπισκόπου ὡς προέδρου καὶ τεσσάρων ἄλλων ὀφθαλμίων κληρικῶν, ὧν πρῶτος ἦν ὁ οἰκονόμος, ὅστις καὶ προήδρευε τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἐπισκόπου μὴ ὄντος ἢ κωλυομένου⁵. 3) Τελετουργικά. Ὁ οἰκονόμος Α' | λειτουργοῦντος τοῦ ἐπισκόπου ἴσταται δεξιὰ τῆς ἀγίας τραπεζῆς περιβεβλημένος τὸ στιχάριον καὶ ἐν χειρὶ ἔχων τὸ ριπίδιον, Β' | ἀναγιγνώσκει τὸ εὐαγγέλιον τῇ κυριακῇ τοῦ Πάσχα, Γ' | προσάγει τῷ ἐπισκόπῳ τὸν χειροτονηθὲν ὁμόνομον ἱερέα⁶, εἰ καὶ κατ' ἄλλας μαρτυρίας τοῦτο προσῆκε τῷ πρωτοπρεσβυτέρῳ. Δ' | Ποιῆται τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν χειροτονίαν ἐπισκόπου⁷. 4) Τιμητικά. Τῷ οἰκονόμῳ προσῆκεν ἄγνωστον ἀπὸ τίνος χρόνου, ὁ τίτλος μέγας καὶ δὴ, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως⁸, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις μητροπόλεσιν⁹ καὶ ἐν ἄλλαις αὐτοκεφάλοις ἐκκλησίαις¹⁰.

¹ Νεαρὰ στ' κεφ. β'.

² Νεαρὰ ργκ' κεφ. στ', Βασιλικῶν βιβλ. Γ', τίτλ. Α', θέμα ια'.

³ Ἑρμηνεῖαν ὀφθαλμίων Μ. ἐκκλησίας ἐν Συντ. τόμ. Ε', σ. 535 σημ., καὶ Μ. Εὐχολόγιον.

⁴ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ἱστορία Ἐκκλησίας Κερκύρας, σ. 129.

⁵ Ὁρα Σ' νόμου 9 Ἰουλίου 1852 ἄρθρ. θ' καὶ τὸ ἀπὸ 24 Ἀπριλίου 1856 Β. Δ.

⁶ Συντ. τόμ. Ε', σ. 535 σημ., καὶ Μ. Εὐχολόγιον.

⁷ Ὁρα παρὰ Γρηγορίῳ Παλαμᾷ τόμ. Α' (1917), σ. 485-487.

⁸ Οὕτω ἐν τῇ Μ. ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως λ. χ. ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιε' αἰῶνος τῷ τίτλῳ μέγας ἦν τιμημένος ὁ οἰκονόμος Θεοφάνης, ὁ μετέπειτα Μηδείας· ὅρα ἐν Νέφω Ἑλληνομημίμον (1913) σ. 260 καὶ 274-275.

⁹ Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ μητροπόλει Θεσσαλονίκης μέγας οἰκονόμος ἦν Γεώργιος ὁ Ῥωμαίων ὁ συνυπογράφας ὡς μάρτυς τὸ ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου 1327 πρατήριον (Βυζαντινῶν Χρονικῶν Πετροπόλεως Παράρτημα τόμ. ΙΖ (1911) σ. 235), Θεόδωρος ὁ Τριτρέας ὁ ὑπογράφας τὸ ἀπὸ Ἰουλίου 1328 γράμμα διαλύσεως (αὐτ. 246), ἐν τῇ τῶν Σεργῶν ὁ συνυπογράφας τὸ ἀπὸ Μαΐου 1388 γράμμα καταδίκης μοναχῶν τινῶν Μανουὴλ ὁ Ριζικός (αὐτ. 340), ἐν τῇ τῆς Σμύρνης ἀπαντῶσιν αἱ ὑπογραφαὶ τοῦ μεγάλου οἰκονόμου ἐν τῷ πρατηρίῳ ἀπὸ Μαρτίου 1257, ἐν τῷ ἐκδοτηρίῳ γράμματι ἀπὸ Νοεμβρίου 1273, ἐν τῇ

V. Ἔστιν ὅτε συνέτρεχε μετ' ἄλλου ἀξιώματος, ὡς τῷ τοῦ ταβουλαρίου¹.

VI. Ἔστιν ὅτε ἔχει χαρτουλαρίους ὑπουργοῦντας τῷ οἰκονόμῳ². Ἐν Ἐπτανήσῳ κατὰ τοὺς ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου 1803 κανονισμούς οἱ μεγάλοι οἰκονόμοι εἶχον ἴδιον γραμματέα. 7) Τὸ ἀξίωμα τοῦ οἰκονόμου ἀποτελεῖ τανῦν τιμητικὸν τίτλον ἄνευ δικαιοδοσίας τινός. Δίδεται ἐνίοται πρὸς ἐπιβράβευσιν ὑπηρεσιῶν εἰς ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα ἀπερχομένου κληρικοῦ³.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΦΥΣΙΚΗ.— Sur une généralisation du principe des mesures absorbomicroométriques au cas du mouvement non purement translatoire des armatures d'un condensateur-explorateur, par Paul Santo Rini. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κ. Μαλτέζου.

J'avais admis jusqu'ici que les deux armatures d'un condensateur-explorateur branché sur un absorbomicromètre⁴ se trouvaient en état de parallélisme parfait dès le début de leur mouvement réciproque et que cet état se maintenait tel même après l'achèvement de celui-ci. En particulier, pour les mesures à l'aide d'une cartouche-exploratrice cimentée dans l'intérieur d'un bloc en béton, le mouvement translatoire des armatures ainsi défini correspondait strictement aux efforts de compression ou de traction seulement.

Σταγῶν ἀπαντᾷ ἡ ὑπογραφή τοῦ μεγάλου οἰκονόμου Κωνσταντίνου ἐν τῷ ἀχρονολογήτῳ, πάντως ὁμοῦ τοῦ ἰδ' αἰῶνος, συγγραφορικῶ γράμματι περὶ τινος γῆς τοῦ Μετεώρου (Βυζαντίς, τόμ. Β', σ. 87) τελευτήσαντος κατ' Ἰούλιον τοῦ 1523, ἐν τῇ Ἀθηνῶν μέγας οἰκονόμος ἦν ἀρχομένου τοῦ ἰστ' αἰῶνος Ἀθανάσιος ὁ Ἀγγελάρχης. Ὅρα ἐν *Νέφ' Ἑλληνομημονι*, 7, 1910, σ. 17, ἀριθ. 177.

¹⁰ Οὕτω ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου μνεῖα μεγάλου οἰκονόμου γίνονται λ. χ. ἐν τῷ ἀπὸ Ἰανουαρίου 1601 γράμματι τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ματθαίου τοῦ Β' περὶ κυρώσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Βενιαμίν, ὃ ὄρα ἐν τοῖς ὑπὸ Δελικάνη ἐκδοθεῖσι πατριαρχικοῖς ἐγγράφοις.

¹ Οὕτω λ. χ. οἰκονόμος καὶ ταβουλάριος ἦν ἐν τῇ μητροπόλει Θεσσαλονίκης Δημήτριος ὁ Διαβασημέρης. Ὅρα *Βυζαντινῶν Χρονικῶν Πετροπόλεως*, παράρτημα, 17, 1911, σ. 245-246, 258-262, 264, 272.

² Σύντ. τόμ. Ε', σ. 535 σημ. Περὶ τοῦ παροικονόμου ὄρα αὐτ. 534. Περὶ τοῦ μοναστηρικοῦ οἰκονόμου ἔσται ἡμῖν ἄλλοτε ὁ λόγος.

³ Ὅρα λ. χ. ἐν Πανταίνῳ ἔτ. Δ' (1912) ἀριθ. σ. 349.

⁴ *Praktika de l'Académie d'Athènes*, 5, 1930, p. 217 et 460; *Le Constructeur de Ciment-Armé*, décembre 1930 à novembre 1931, etc.